

ರಸ್ ಖಾನ್

ರಸ್ ಖಾನ್ ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೂಫಿ ಕವಿಯ ಮೂಲ ಹೆಸರು ಸೈಯದ್ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಖಾನ್ (1548-1628). ಅವನ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನ ವಿವಾದಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಇಂದಿನ ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಅಮ್ರೋಹದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ತಂದೆ ಜಹಗೀರುದಾರರಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ರಸ್ ಖಾನ್ ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದು, ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವನು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ಯುವಕನು ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತನಾದುದು ಹೇಗೆ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಐತಿಹ್ಯಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಐತಿಹ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಸೂಫಿ ಗುರುವಿನೊಡನೆ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿಬಿಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ರಾಧಾ-ಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಕುರಿತ ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿಸಿ, 'ರಸ್ ಖಾನ್' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. (ರಸ್ ಖಾನ್ ಎಂದರೆ, ಅವನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ, ಕರುಣಾ, ಇತ್ಯಾದಿ ರಸಗಳು ತುಂಬಿದ್ದವು.)

ಮತ್ತೊಂದು ಐತಿಹ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ, ರಸ್ ಖಾನ್ ತನ್ನ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಗರ್ವಿಷ್ಠ ತರುಣಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ತರುಣಿ ಅವನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಓದುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗೋಕುಲದ ಗೋಪಿಯರು ಹೇಗೆ ಯಾವ ಸ್ವಾರ್ಥಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಓದಿದ ನಂತರ, ತಾನೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಕೂಡಲೇ ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ, ಅವನ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಐತಿಹ್ಯಗಳಿವೆ; ಅವುಗಳು ಕೊಡುವ ಕಾರಣಗಳು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಖಾನ್ ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ರಸ್ ಖಾನ್ ಆಗಿ, ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಇದ್ದನು ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ - ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನಾಯಕ ಪುರಂದರ ದಾಸನಾದಂತೆ.

ಬ್ರಜಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಸ್ ಖಾನ್ ರಚಿಸಿರುವ ಕಾವ್ಯ ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪ್ರಕಾರ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು ಈ ಕೃತಿಗಳು: ಪ್ರೇಮವಾಟಿಕಾ, ದಾನಲೀಲಾ, ಅಷ್ಟಯಾಮ, ಮತ್ತು ಅನೇಕ ದ್ವಿಪದಿಗಳ (ದೋಹಾ) ಸಂಕಲನಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವುದು ಪ್ರೇಮವಾಟಿಕಾ ಎಂಬುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದರಲ್ಲಿ 53 ಕವನಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಕವಿ ಒಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣರ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದೈವಿಕ ಪ್ರೇಮವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ, ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ರಸ್ ಖಾನ್ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದನು.)

ರಸ್‌ಖಾನನ ಕೆಲವು ದೋಹಾಗಳ ಅನುವಾದವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ; ಅವನ ಭಾಷಾ ಸುಭಗತೆಯನ್ನು